

Pakiet Porad Prawnych
dla Społeczności

Wstęp

Prezentujemy Państwu pakiet informacyjny z nagranyimi poradami Społecznej Służby Pomocy Prawnej, wydany przez Inspekcję Handlową okręgu Sefton, stację radiową BBC Radio Merseyside oraz Komisję ds. Usług Prawnych.

Społeczna Służba Pomocy Prawnej udostępnia 31 ulotek dotyczących różnych rodzajów prawa. Można je otrzymać dzwoniąc do biura Komisji ds. Usług Prawnych lub w Internecie pod adresem www.clsdirect.org.uk.

Community Legal Service Direct to punkt udzielający bezpłatnej pomocy w rozwiązywaniu problemów prawnych. Można zatelefonować pod numer 0145 345 4345, aby porozmawiać z profesjonalnym doradcą prawnym na temat świadczeń i zasiłków, długów lub kwestii edukacyjnych albo znaleźć lokalne źródła pomocy w związku z innymi problemami.

Ta płyta przedstawia niektóre z głównych problemów, jakie można napotkać w codziennym życiu.

Płyta zawiera porady na następujące tematy:

Problemy dotyczące towarów i usług

Problemy z długami

Twoje prawa pracownicze

Twoje prawa w przypadku rozpadu małżeństwa

Wspólne mieszkanie – Twoje prawa w przypadku separacji

Kupno i sprzedaż nieruchomości

Wynajmowanie domu

Utrata domu

Staranie się o azyl

Imigracja i obywatelstwo

Prawa osób niepełnosprawnych

Dyskryminacja rasowa

Problemy z policją

Spory sąsiedzkie

Pakiet Porad jest rodzajem przewodnika, porady na temat konkretnych spraw prawnych powinno się kierować do jednej z agencji podanych na liście „Dalsza Pomoc”.

PROBLEMY DOTYCZĄCE TOWARÓW I USŁUG

Jeśli masz problemy z czymś, co kupiłeś lub za co zapłaciłeś, istnieją przepisy, które mogą Ci pomóc.

Co powinienem zrobić, jeśli mam problem z czymś, co kupiłem w sklepie?

Powinieneś jak najszybciej powiedzieć o tym sprzedawcy. Sprzedawca może zaoferować Ci zwrot pieniędzy, bezpłatną naprawę tej rzeczy albo jej wymianę.

Skąd sprzedawca będzie wiedział, co zrobić?

Przepisy określają, co sprzedawca powinien zrobić, jeśli konsument nie jest zadowolony z towaru sprzedanego przez sklep.

Co powinienem zrobić, jeśli sprzedawca nie chce mi pomóc?

Jeśli sklep nie załatwi sprawy lub jeśli masz problem z usługą, np. z remontem domu, możesz uzyskać pomoc i radę w punkcie Consumer Direct lub w instytucjach wymienionych w dołączonej do tej płyty ulotce z informacjami o innych formach pomocy.

PROBLEMY Z DŁUGAMI

Jeśli spóźniasz się z płatnościami dla kogoś, komu jesteś winien pieniądze, osoba ta, którą nazywa się „wierzycielem”, ma prawne możliwości odzyskania swoich pieniędzy. Niektóre długi są ważniejsze niż inne i należy się nimi zająć najpierw.

Które długi należy spłacać najpierw?

Czynsz i kredyt hipoteczny. Jeśli nie płacisz czynszu lub zalegasz ze spłatą kredytu hipotecznego, właściciel lokalu lub kredytodawca mogą mieć prawo Cię eksmitować. Aby to zrobić, muszą złożyć wniosek w sądzie i sprawa może potrwać pewien czas, powinieneś więc jak najszybciej zacząć dokonywać regularnych wpłat i spróbować uzgodnić spłatę kwoty, z którą zalegasz.

Jeśli wynajmuję mieszkanie od prywatnego właściciela, czy będę traktowany inaczej?

Jeśli wynajmujesz swój lokal od prywatnego właściciela, powinieneś zasięgnąć specjalistycznej pomocy.

A co z problemami z opłacaniem podatku lokalnego?

Jeśli nie zapłaciłeś podatku lokalnego, to władze lokalne w pierwszej kolejności zagrozą Ci złożeniem wniosku do sądu rozjemczego o wydanie nakazu płatniczego. Jeśli sąd wyda taki nakaz, wówczas władze lokalne mogą:

- odzyskać pieniądze, wysyłając do Ciebie komornika (który odbierze Ci wartościowe rzeczy) lub
- ściągać pieniądze z Twojej pensji lub zasiłków.

Jakie długi należy spłacić w następnej kolejności?

Rachunki za gaz, elektryczność, telefon i wodę. Możesz zasięgnąć porady w którejś z instytucji podanych w ulotce z informacjami o innych formach pomocy lub uzgodnić plan spłat z firmą, której jesteś winien pieniądze.

Jak poradzić sobie z pozostałymi długami?

Po ustaleniu sposobu spłaty wszystkich ważnych długów, które wymieniliśmy, powinieneś obliczyć, czy zostaną Ci jakieś pieniądze, i zająć się spłatą wszelkich pożyczek i kart kredytowych, dzieląc pieniądze pomiędzy wierzycieli. Może Ci w tym pomóc doradca finansowy. Community Legal Service Direct może Cię skontaktować z takim doradcą w Twojej okolicy albo możesz zwrócić się do którejś z instytucji podanych w materiałach dodatkowych.

TWOJE PRAWA PRACOWNICZE

Każdy pracownik ma prawo do otrzymania pisemnego dokumentu określającego warunki zatrudnienia. Dokument ten powinno się otrzymać w ciągu dwóch miesięcy od rozpoczęcia pracy.

Czy mam prawo do pracy w Wielkiej Brytanii?

Istnieją różne dokumenty potwierdzające, że masz prawo do pracy. Należą do nich:

- numer ubezpieczenia społecznego;
- formularz P45 od poprzedniego pracodawcy;
- pozwolenie na pracę lub
- odpowiednia pieczęć w paszporcie.

Jakiego wynagrodzenia mogę się spodziewać?

W Wielkiej Brytanii obowiązuje teraz minimalna stawka wynagrodzenia i Twój pracodawca nie może płacić Ci mniej. Pracodawca nie może Cię zmusić ani namówić do zrzeczenia się prawa do minimalnego wynagrodzenia. Jeśli nie otrzymujesz minimalnego wynagrodzenia i złożysz skargę, przepisy prawne chronią Cię przed niesprawiedliwym zwolnieniem lub szykanami ze strony pracodawcy. Jeśli otrzymujesz wynagrodzenie poniżej minimalnej stawki krajowej, możesz złożyć skargę w punkcie pomocy w sprawach minimalnego wynagrodzenia - National Minimum Wage Helpline.

Jaka jest minimalna stawka wynagrodzenia?

Od października 2005 r. jest to pięć funtów i pięć pensów dla osób w wieku od 22 lat, cztery funty i 25 pensów dla osób w wieku 18-21 lat i trzy funty dla osób w wieku 16-17 lat. Stawki zmieniają się co roku w październiku.

Ile godzin pracodawca może kazać mi pracować?

Twoja umowa o pracę lub pisemne warunki zatrudnienia powinny określać Twoje normalne godziny pracy. Przepisy o czasie pracy mówią, że przeciętnie pracownik nie powinien pracować więcej niż 48 godzin tygodniowo, chyba że wyrazi pisemną zgodę na większą liczbę godzin pracy.

Czy mój pracodawca musi uznać mój związek zawodowy?

Może zajść potrzeba, aby Twój pracodawca kontaktował się ze związkiem zawodowym w sprawie negocjacji warunków zatrudnienia pracowników.

Gdzie mogę otrzymać dodatkową pomoc w sprawach zatrudnienia?

Możesz uzyskać pomoc w instytucjach wymienionych w dołączonej do tej płyty ulotce z informacjami o innych formach pomocy.

TWOJE PRAWA W PRZYPADKU ROZPADU MAŁŻEŃSTWA

Czy do rozwodu potrzebuję adwokata?

To dobry pomysł, aby zasięgnąć specjalistycznej porady od adwokata, gdy zaczynasz myśleć o separacji lub rozwodzie, ale możesz też zdecydować się na to, aby samemu zająć się tą sprawą.

Będziesz potrzebować pomocy adwokata, jeśli:

- masz dzieci;
- małżeństwo trwało dłużej niż tylko przez krótki czas (np. 5 lat);
- istnieją kwestie majątkowe i finansowe, m.in. dotyczące domu, które trzeba rozwiązać;
- masz prywatny plan emerytalny.

Czy mogę sam zająć się rozwodem?

Tak, ale zwykle tylko wtedy, gdy Twoja sytuacja jest nieskomplikowana.

W swoim lokalnym sądzie okręgowym znajdziesz broszury z informacjami i potrzebne formularze.

Czy mogę uniknąć rozprawy sądowej?

Sprawą rozwodu musi zająć się sąd, ale możesz skorzystać z „mediacji”, która jest alternatywnym sposobem pomagania małżonkom w osiągnięciu porozumienia w kwestiach dotyczących dzieci i pieniędzy.

Czy potrzebuję i adwokata, i mediatora?

Mediator nie może udzielać rad dotyczących Twojej sytuacji prawnej, więc prawdopodobnie będziesz potrzebować adwokata, aby upewnić się, że osiągnięte porozumienie jest dla Ciebie najlepszym wyjściem. Poza tym rozsądnie jest postarać się, aby osiągnięte porozumienie w sprawach finansowych zostało potwierdzone stosownym postanowieniem sądowym.

Co mogę zrobić, jeśli nie chcę rozwodu?

Możesz uzyskać separację prawną.

Czego potrzebuję do separacji prawnej?

Aby uzyskać separację prawną, małżonkowie muszą tylko mieszkać osobno.

Czy możemy prawnie uregulować warunki naszej separacji?

Wszelkie porozumienia, jakie osiągniecie w sprawach dotyczących dzieci, pieniędzy i majątku, możecie zapisać w formalnym dokumencie. Do tego potrzebna Wam będzie pomoc adwokata. Dokument ten nazywa się po angielsku „deed of separation”. Inną możliwością jest uzyskanie separacji sądowej, którą orzeka sąd.

A jeśli nie możemy dojść do porozumienia w sprawach finansowych przy separacji lub rozwodzie?

Istnieje możliwość zarządzenia alimentów od męża lub żony przez sąd. Możesz też skorzystać z pomocy Agencji Alimentacyjnej, która odpowiada za wypłaty alimentów na dzieci.

Co mogę zrobić, jeśli mój mąż, żona lub partner w wolnym związku dopuszcza się przemocy wobec mnie lub dzieci?

Najpierw należy podjąć praktyczne kroki, aby ochronić siebie i dzieci, a następnie wezwać policję. Jeśli musisz opuścić dom na pewien czas, są różne schroniska, do których możesz się udać. Możliwe może być także uzyskanie nakazu sądowego, aby Twój partner opuścił dom i przestał Cię nękać lub atakować. Musisz jak najszybciej umówić się ze swoim adwokatem. Jeśli masz obrażenia fizyczne, może być przydatne zrobienie zdjęć lub zachowanie innych dowodów tych obrażeń, ponieważ może to pomóc w Twojej sprawie.

WSPÓLNE MIESZKANIE - TWOJE PRAWA W PRZYPADKU SEPARACJI

Niektóre osoby mieszkające razem nie dają się łatwo wpisać w system prawny i fakt, że mieszkacie razem, nie daje Ci formalnie praw ani obowiązków w stosunku do drugiej osoby. Żadne z Was nie może żądać alimentów (czyli pieniędzy) od drugiej osoby ani automatycznie dziedziczyć majątku, jeśli druga osoba umrze.

Czy można coś zrobić w takiej sytuacji?

Nowe prawo, które weszło w życie w grudniu 2005 r., pozwala partnerom tej samej płci zarejestrować swój związek, co powoduje, że pod wieloma względami są oni traktowani, jakby zawarli związek małżeński. Nie dotyczy to partnerów różnej płci, którzy nie są małżeństwem.

Co stanie się z naszym domem po separacji?

Jeśli decydując się na wspólne zamieszkanie właściwie ustalicie swoją sytuację prawną, potem w razie rozstania zaoszczędzi Wam to problemów. Jeśli na przykład kupujecie wspólnie dom, musicie zadbać o to, aby dokumenty określały dokładnie własność oraz Wasze życzenia na przyszłość.

Jak możemy to zrobić?

Możecie zawrzeć umowę o wspólnym mieszkaniu. Pomoc można znaleźć na stronie internetowej organizacji o nazwie The Advice Services Alliance, która wymieniona jest w ulotce z informacjami o innych formach pomocy.

Czy musimy coś zrobić, jeśli mamy dzieci?

Niezamężna matka posiada władzę rodzicielską nad swoimi dziećmi. Znaczy to, że ma ona wszelkie prawa i obowiązki związane z rodzicielstwem.

A co z ojcem?

Ojciec ma te same prawa i obowiązki co matka, jeśli jest wpisany w metryce urodzenia albo istnieje porozumienie lub postanowienie sądowe o władzy rodzicielskiej.

Dodatkową pomoc i informacje można uzyskać w instytucjach wymienionych w ulotce dołączonej do tej płyty.

KUPNO I SPRZEDAŻ NIERUCHOMOŚCI

Co powinienem zrobić, jeśli chcę sprzedać mój dom?

Jeśli kupujesz albo sprzedajesz dom lub mieszkanie, najpierw prawdopodobnie udasz się do biura nieruchomości.

Jeśli ma się skargę, której nie można załatwić w biurze lub przez stowarzyszenie zawodowe (jeśli biuro jest członkiem), co należy zrobić?

Należy zwrócić się do inspekcji handlowej władz lokalnych. Skargi można także kierować do rzecznika praw klientów biur nieruchomości. Nie wszystkie biura nieruchomości są uczestnikami tego programu, więc warto to sprawdzić przed zawarciem umowy z biurem.

Jeśli kupujący otrzymał fałszywe informacje o nieruchomości, zanim zgodził się ją kupić, to czy ma podstawy do jakichś roszczeń wobec biura nieruchomości lub sprzedającego?

Kupujący i sprzedający są prawnie zobowiązani do zawarcia transakcji i nie mogą wycofać się, jeśli umowy zostały podpisane i wymienione przez ich prawników lub notariuszy. W tym czasie kupujący zwykle płaci 10% uzgodnionej ceny.

Transakcja zostanie sfinalizowana, gdy kupujący zapłaci resztę należności.

Co mogę zrobić w razie problemów?

Jeśli nie jesteś zadowolony z usług swojego prawnika lub notariusza, a on nie zajął się odpowiednio Twoją skargą, możesz podjąć następujące kroki:

- W przypadku prawników możesz złożyć skargę do działu skarg konsumenckich Stowarzyszenia Prawników. Jeśli nie jesteś zadowolony z załatwienia Twojej skargi, możesz zwrócić się następnie do rzecznika praw konsumentów ds. usług prawniczych.
- W przypadku notariuszy zajmujących się przenoszeniem tytułu własności możesz złożyć skargę do ich organizacji zawodowej zwanej Council for Licensed Conveyancers.

Jeśli poniesiesz stratę finansową, ponieważ prawnik lub notariusz nie zrobili czegoś, co powinni, albo zrobili coś, czego nie powinni, możesz mieć prawo do odszkodowania. W takim wypadku potrzebny Ci będzie adwokat.

WYNAJMOWANIE DOMU

Jeśli płacisz czynsz/opłaty właścicielowi lokalu za miejsce, w którym mieszkasz, to jesteś lokatorem. Przepisy dotyczące lokatorów i właścicieli lokali są skomplikowane, a Twoje prawa zależą od rodzaju zawartej umowy.

Skąd mogę wiedzieć, jakiego rodzaju umowę najmu zawarłem?

Powinieneś sprawdzić w pisemnej umowie otrzymanej od właściciela. Jeśli nie masz umowy, poproś właściciela o jej egzemplarz. Umowa najmu nazywa się w języku angielskim „tenancy agreement”.

Co powinno być zawarte w umowie?

Umowa powinna określać, kim jest właściciel: czy są to władze lokalne, Housing Association, czy właściciel prywatny.

Jaka to różnica?

Umowa najmu z władzami lokalnymi lub Housing Association zapewnia Ci większą ochronę. Lokator jest chroniony w mniejszym stopniu, jeśli właściciel jest osobą prywatną, szczególnie gdy właściciel lub osoba dla niego pracująca mieszka w tym samym lokalu lub przychodzi do niego na co dzień, aby posprzątać.

Jeśli dzielę z kimś mieszkanie, to czy nadal przysługują mi jakieś prawa?

Nie masz praw, jeśli Twoje nazwisko nie jest wpisane w umowie najmu.

Co zrobić, jeśli właściciel chce rozwiązać umowę najmu?

Najczęściej, jeśli właściciel chce rozwiązać umowę najmu, musi dostarczyć wymówienie. Jeśli lokator nie opuści lokalu w terminie określonym w wymówieniu, właściciel może rozpocząć postępowanie w sprawie opróżnienia lokalu. Lokator nie musi opuścić lokalu w terminie podanym w wymówieniu, ale jeśli tego nie zrobi, może być zobowiązany do pokrycia kosztów sądowych właściciela.

Co się stanie, jeśli właściciel uzyska nakaz opróżnienia lokalu?

Jeśli sąd wyda właścicielowi nakaz natychmiastowego opróżnienia lokalu w określonym terminie, to po upływie tego terminu właściciel może złożyć wniosek o nakaz eksmisji. Znaczy to, że sąd nakaze komornikowi dokonanie eksmisji lokatora. Jeśli jesteś lokatorem i otrzymasz nakaz eksmisji, powinieneś natychmiast zasięgnąć porady i pomocy.

Generalnie właściciel nie ma prawa do eksmisji lokatora bez nakazu sądowego. W niektórych okolicznościach jednak prawo nie chroni lokatora. Najczęściej dzieje się tak w sytuacji, gdy lokator dzieli przestrzeń mieszkalną z właścicielem lokalu.

Jeśli jesteś lokatorem nękanym przez prywatnego właściciela lub grozi Ci bezprawna eksmisja, skontaktuj się z urzędnikiem ds. lokatorskich we władzach lokalnych.

Rozumiem, że władze lokalne nie będą kogoś uważać za bezdomnego z wyboru, jeśli:

- osoba ta straciła dom, ponieważ nie mogła płacić czynszu lub kredytu hipotecznego, np. z powodu utraty pracy lub nieotrzymywania należnego zasiłku;
- jej dom był w stanie niezdatnym do mieszkania lub
- nie wiedziała, że ma prawo do pozostania w domu.

Jeśli nawet władze lokalne uznają, że jesteś bezdomny z wyboru, to muszą jednak znaleźć Ci tymczasowe miejsce zamieszkania, jeśli jesteś w pilnej potrzebie. Będzie to jednak tylko na tak długo, dopóki nie znajdziesz innego mieszkania.

Zasięgnij specjalistycznej porady o tym, co zrobić dalej, ponieważ przepisy w tej dziedzinie są skomplikowane.

Co się stanie, jeśli właściciel lokalu chce, abym opuścił dom?

Jeśli właściciel lokalu (niezależnie od tego, czy jest to osoba prywatna, władze miejskie, czy Housing Association) chce, abyś opuścił dom, w większości przypadków masz prawo do pozostania w domu, dopóki właściciel nie uzyska od sądu nakazu opróżnienia lokalu. Zwykle właściciel musi dostarczyć Ci wypowiedzenie najmu informujące Cię o tym, chyba że chce, abyś opuścił dom ze względu na antyspołeczne zachowanie.

Właściciel nie będzie też potrzebował nakazu sądowego, jeśli dzielisz z nim przestrzeń mieszkalną w swoim domu lub mieszkaniu. W takim wypadku musi on tylko dostarczyć Ci wypowiedzenie najmu z rozsądnym wyprzedzeniem.

Co zrobić, jeśli właściciel lokalu chce mnie eksmitować?

Właściciel lokalu nie ma prawa dokonać eksmisji lokatora bez nakazu sądowego. Dotyczy to także zmiany zamków podczas nieobecności lokatora. Jeśli jednak mieszkasz w domu lub mieszkaniu, w którym dzielisz przestrzeń mieszkalną z właścicielem albo dostarcza on Ci posiłki lub sprzęta Twój pokój, w takim wypadku właściciel nie potrzebuje nakazu sądowego, ale musi jednak dostarczyć Ci wypowiedzenie najmu z rozsądnym wyprzedzeniem.

Co mogę zrobić, jeśli właściciel lokalu mnie nęka?

Jeśli jesteś nękany przez prywatnego właściciela lub grozi Ci z jego strony bezprawna eksmisja, skontaktuj się z urzędnikiem ds. lokatorskich lub innym urzędnikiem władz lokalnych, który zajmuje się sprawami związanymi z nękaniem i bezprawną eksmisją.

Możesz także sam oddać sprawę do sądu, ale będziesz do tego potrzebować specjalistycznej pomocy prawnej.

Rozumiem, że władze lokalne nie będą kogoś uważać za bezdomnego z wyboru, jeśli:

- osoba ta straciła dom, ponieważ nie mogła płacić czynszu lub kredytu hipotecznego, np. z powodu utraty pracy lub nieotrzymywania należnego zasiłku;
- jej dom był w stanie niezdatnym do mieszkania lub
- nie wiedziała, że ma prawo do pozostania w domu.

Jeśli nawet władze lokalne uznają, że jesteś bezdomny z wyboru, to muszą jednak znaleźć Ci tymczasowe miejsce zamieszkania, jeśli jesteś w pilnej potrzebie. Będzie to jednak tylko na tak długo, dopóki nie znajdziesz innego mieszkania.

Zasięgnij specjalistycznej porady o tym, co zrobić dalej, ponieważ przepisy w tej dziedzinie są skomplikowane.

Co się stanie, jeśli właściciel lokalu chce, abym opuścił dom?

Jeśli właściciel lokalu (niezależnie od tego, czy jest to osoba prywatna, władze miejskie, czy Housing Association) chce, abyś opuścił dom, w większości przypadków masz prawo do pozostania w domu, dopóki właściciel nie uzyska od sądu nakazu opróżnienia lokalu. Zwykle właściciel musi dostarczyć Ci wypowiedzenie najmu informujące Cię o tym, chyba że chce, abyś opuścił dom ze względu na antyspołeczne zachowanie.

Właściciel nie będzie też potrzebował nakazu sądowego, jeśli dzielisz z nim przestrzeń mieszkalną w swoim domu lub mieszkaniu. W takim wypadku musi on tylko dostarczyć Ci wypowiedzenie najmu z rozsądnym wyprzedzeniem.

Co zrobić, jeśli właściciel lokalu chce mnie eksmitować?

Właściciel lokalu nie ma prawa dokonać eksmisji lokatora bez nakazu sądowego. Dotyczy to także zmiany zamków podczas nieobecności lokatora. Jeśli jednak mieszkasz w domu lub mieszkaniu, w którym dzielisz przestrzeń mieszkalną z właścicielem albo dostarcza on Ci posiłki lub sprzęta Twój pokój, w takim wypadku właściciel nie potrzebuje nakazu sądowego, ale musi jednak dostarczyć Ci wypowiedzenie najmu z rozsądnym wyprzedzeniem.

Co mogę zrobić, jeśli właściciel lokalu mnie nęka?

Jeśli jesteś nękany przez prywatnego właściciela lub grozi Ci z jego strony bezprawna eksmisja, skontaktuj się z urzędnikiem ds. lokatorskich lub innym urzędnikiem władz lokalnych, który zajmuje się sprawami związanymi z nękaniem i bezprawną eksmisją.

Możesz także sam oddać sprawę do sądu, ale będziesz do tego potrzebować specjalistycznej pomocy prawnej.

STARANIE SIĘ O AZYL

Kto ma prawo do azylu?

Prawo do azylu zależy od tego, czy jesteś uchodźcą. Uchodźcą jest osoba, która opuściła swoją ojczyznę z powodu uzasadnionej obawy przed prześladowaniem ze względu na:

- rasę;
- wyznanie;
- narodowość;
- przynależność do określonej grupy społecznej lub
- przekonania polityczne.

Co należy zrobić?

W staraniach o azyl bardzo ważna jest specjalistyczna pomoc. Jak najszybciej zasięgnij porady. Nie możesz zostać odesłany do kraju pochodzenia, dopóki nie zostanie wykazane, że nie zagraża Ci żadne niebezpieczeństwo lub jest ono niewielkie. Możesz zostać odesłany do innego bezpiecznego kraju bez rozpatrzenia Twojego wniosku. Musisz wykazać, że prześladowania w Twoim przypadku są bardzo prawdopodobne.

Jak mogę starać się o azyl?

Wniosek o azyl możesz złożyć w każdej chwili, ale zwykle należy to zrobić albo zaraz po przybyciu do portu w Wielkiej Brytanii, albo, jeśli przebywasz już tu zgodnie z prawem, na przykład jako student, powinieneś złożyć wniosek, kiedy po raz pierwszy nabierzesz obaw co do możliwości prześladowań w Twoim kraju.

Gdzie mogę złożyć wniosek?

- u urzędnika imigracyjnego w porcie lotniczym lub morskim zaraz po przybyciu na miejsce lub
- w Home Office, w wydziale Asylum Screening Unit w Croydon lub w Liverpoolu, jeśli przebywasz już w Wielkiej Brytanii.

Jak mogę się utrzymać, czekając na decyzję?

Jeśli nie masz pieniędzy, możesz otrzymywać zasiłek podczas rozpatrywania Twojej sprawy.

Gdzie mogę uzyskać dodatkową pomoc?

Jeśli potrzebujesz przedstawiciela prawnego, który reprezentowałby Cię bezpłatnie, możesz znaleźć go za pośrednictwem Społecznej Służby Pomocy Prawnej. Istnieją także inne organizacje, które udzielają specjalistycznych porad w sprawach dotyczących azylu i imigracji.

IMIGRACJA I OBYWATELSTWO

Czy potrzebuję pozwolenia na przyjazd do Wielkiej Brytanii?

Jeśli nie jesteś obywatelem brytyjskim ani nie pochodzisz z kraju należącego do Wspólnoty Narodów, potrzebujesz pozwolenia, aby tu zostać, a niektóre osoby potrzebują także wizy, aby wjechać do Wielkiej Brytanii.

A jeśli jestem obywatelem kraju należącego do Europejskiego Obszaru Gospodarczego?

Możesz wjeżdżać i wyjeżdżać z Wielkiej Brytanii, kiedy zechcesz.

A jeśli chcę pracować w Wielkiej Brytanii?

Zwykle potrzebne jest pozwolenie na pracę. Firma, dla której będziesz pracować, musi złożyć wniosek o pozwolenie na pracę, a następnie Ty będziesz musiał poprosić o pozwolenie na pobyt w Wielkiej Brytanii.

Czy mogę coś zrobić, jeśli chcę zostać dłużej, niż mi pierwotnie pozwolono?

Musisz złożyć wniosek do Home Office, zanim upłynie Twoje pozwolenie na pobyt.

W ulotce dotyczącej innych form pomocy znajdziesz informacje o instytucjach, do których możesz zwrócić się po radę.

PRAWA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Ustawa o zakazie dyskryminacji osób niepełnosprawnych z 1995 r. chroni Cię, jeśli jesteś traktowany gorzej niż inna osoba tylko z powodu Twojej niepełnosprawności.

Co uważa się za niepełnosprawność?

Ułomność fizyczną lub umysłową, która w znacznym stopniu i przez długi okres wpływa negatywnie na normalne codzienne czynności.

Kiedy może mieć miejsce dyskryminacja?

Może zdarzyć się w pracy, w szkole lub na uczelni, podczas kupowania lub korzystania z towarów lub usług albo podczas kupowania lub wynajmowania mieszkania.

Co można uznać za normalne codzienne czynności?

Takie rzeczy jak chodzenie, używanie rąk, podnoszenie, koordynacja ruchowa, panowanie nad czynnościami fizjologicznymi, a także mowa, słuch i wzrok, pamięć oraz koncentracja.

Co mogę zrobić, jeśli uważam, że potraktowano mnie gorzej niż innych?

Możesz wnieść skargę do trybunału zatrudnienia lub do sądu. Możesz także uzyskać pomoc w instytucjach wymienionych w ulotce dołączonej do tej płyty.

DYSKRYMINACJA RASOWA

Dyskryminacja ma miejsce, gdy dana osoba jest traktowana gorzej niż inna w takiej samej lub podobnej sytuacji.

Czym zatem jest dyskryminacja rasowa?

Polega ona na tym, że ktoś traktowany jest gorzej niż inni ze względu na rasę, kolor skóry, narodowość lub pochodzenie etniczne.

Czy jest to więc to samo co ataki rasistowskie?

Nie, ataki rasistowskie są przestępstwem, więc jeśli byłeś ofiarą ataku, powinieneś zgłosić to policji.

Co powinienem zrobić, jeśli dyskryminowano mnie ze względu na rasę?

Możesz zasięgnąć porady w związku zawodowym, w lokalnym punkcie porad prawnych, w biurze porad obywatelskich albo u adwokata.

Ponadto w ulotce dołączonej do tej płyty znajdziesz listę instytucji, w których możesz uzyskać dodatkową pomoc.

PROBLEMY Z POLICJĄ

Policja ma uprawnienia, które może wykorzystywać, jeśli uważa, że ktoś popełnił lub zamierza popełnić przestępstwo, ale **co mogę zrobić, jeśli ja mam problem z policją?**

Policjanci powinni traktować Cię uprzejmie i z szacunkiem, więc jeśli policjant potraktuje Cię źle, możesz złożyć skargę w Niezależnej Komisji ds. Skarg na Policję. Znajdziesz jej dane w ulotce z informacjami o innych formach pomocy.

Czy mogę zrobić coś jeszcze?

Możesz podjąć kroki prawne, aby dochodzić odszkodowania. W takim wypadku najlepiej będzie zwrócić się do adwokata.

Lokalnego adwokata możesz znaleźć kontaktując się z Community Legal Service Direct. Dane teleadresowe podane są w dołączonej do tej płyty ulotce z informacjami o innych formach pomocy.

SPORY SĄSIEDZKIE

Spory z sąsiadami lub innymi członkami lokalnej społeczności często dotyczą takich rzeczy jak hałas, parkowanie, zwierzęta domowe, dostęp do gruntu oraz wysokie żywopłoty.

Co więc należy zrobić w przypadku problemu z sąsiadem?

Najlepiej spróbować porozmawiać z osobą stwarzającą problem. Osoba ta może nie zdawać sobie sprawy z tego, że jest dla Ciebie przyczyną stresu.

Jeśli to nic nie da, co jeszcze mogę zrobić?

Możesz skontaktować się ze służbą mediacji. Jej pracownicy porozmawiają ze wszystkimi stronami sporu i spróbują znaleźć rozwiązanie.

Jak to zrobić?

Usługi te są zwykle bezpłatne. Możesz znaleźć najbliższy punkt mediacji, kontaktując się z organizacją o nazwie Mediation UK, która wymieniona jest w ulotce z informacjami o innych formach pomocy.

A jeśli mediacja nie pomoże?

Jeśli problem dotyczy hałasu, możesz zwrócić się do władz lokalnych. Numer telefonu znajdziesz w książce telefonicznej.

Czy mogę coś zrobić, jeśli problem dotyczy dzieci?

Możesz skontaktować się z dzielnicowym.

Dane instytucji pomagających w sprawach zakłócania porządku i sporów sąsiedzkich znajdziesz w ulotce z informacjami o innych formach pomocy.

With special thanks to :-

Tony Snell   BBC Radio Merseyside

Val Roberts   Sefton Council
                    Trading Standards

Alison Mc Calmont-Woods
                    Sefton Council
                    Trading Standards

Ernie Li   Novas Translation and
                    Interpreting Service

Dene Comish   Printdirect (UK) Ltd

Dalsza Pomoc

Community Legal Service Direct

tel. 0145 345 4345
www.clsdirect.org.uk

Consumer Direct

tel. 08454 04 05 06

Citizens Advice

(check phone book for local office)

Age Concern

tel. 0800 009 966

Advice Services Alliance

www.advicenow.org.uk/livingtogether

Advisory, Conciliation and Arbitration Service for Employment Problems

tel: 0845 747 4747

Amnesty International

tel. 020 7033 1503

Commission for Racial Equality

tel. 020 7939 0000
www.cre.gov.uk

Consumer Credit Counselling Service

tel. 0800 138 1111

Disability Rights Commission

tel. 08457 622 633
www.drc-gb.org

Equal Opportunities Commission

tel. 0845 601 5901
www.eoc.org.uk

Independent Police Complaints Commission

tel. 08453 002 002

Immigration Advisory Service

tel. 020 796 71200

Immigration Law Practitioners Association

www.ilpa.org.uk

Law Society

tel. 020 7242 1222

Liberty

tel. 0845 123 2307

Mediation UK (Community Mediation)

tel. 01179 046661
www.mediationuk.org.uk

**National Domestic Violence Helpline/
Womens Aid and Refuge**

tel. 0808 2000 247

National Minimum Wage Helpline

tel. 0845 6000 678

Ombudsman for Estate Agents

tel. 01722 333 306
www.oea.co.uk

Refugee Legal Centre

tel. 020 7780 3200

Shelter

tel. 0808 800 4444
www.shelter.org.uk

Jeśli mają Państwo uwagi na temat Pakietu Porad, prosimy o kontakt z Trading Standards Manager, Environmental Protection Department, 1st Floor Magdalene House, Trinity Road, Bootle.

Sefton Council

Trading Standards

Community
Legal Service

novas
GROUP